

Franckesche Stiftungen zu Halle

Considerationes Modestae & pacificae Controversiarum De Justificatione, Purgatorio, Invocatione Sanctorum, Christi mediatore, & Euchariastia

Forbes, William

Helmstadii, A. MDCCIV.

VD18 11391456

Caput IV. Qui disquiritur, an iustitia Dei nobis infusa & inhaerens, spectet ad
formalem iustificationis rationem.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

[urn:nbn:de:gbv:ha33-1-219598](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:ha33-1-219598)

dum est. Videatur etiam Th. Mortonus Appel. Protest. lib. 5. cap. 11. sect. 2. n. 4.

Sed, ut Protestantes alios silentio transeamus, Archiep. spalat. de Rep. eccles. lib. 7. cap. 11. n. 217. Protestantium sententiam, sive potius diversas super hac re exponens sententias, ita inquit: *Posteriores* (Reformati scilicet) *volunt, justificationem nostram formalem, esse obedientiam Christi, ejusque justitiam nobis imputatam; sive in justificatione requiri quidem hanc imputationem justitiae Christi nobis, sed formaliter justificationem nostram esse ipsam peccatorum remissionem per non imputationem.* Et paulo post: *An vero justitia illa, per quam post justificationem justi dicimur, sit sola imputatio justitiae Christi nobis, an vero sit aliquid inhaerens, quod Deus nos justificando in nobis ponat, an justitia formaliter sit ipsa remissio peccati, h. e. carentia illa injustitiae, res est disputabilis.* Haec ille, plus aequo partibus dissentientibus placere studens. Atque haec de imputatione justitiae Christi.

CAPUT IV.

Quo disquiritur, an justitia Dei nobis infusa & inhaerens, spectet ad formalem justificationis rationem.

Non quaeritur, quemadmodum rigidiore Protestantes arbitrantur, ac proinde de male nec satis candide ab illis formato quoad formalem justificationis rationem statu quaestionis graviter conqveruntur Romanen-

n-

nenſes, ut Bellarm. de Juſtif. lib. 2. cap. 2. ſect. *Eſt autem hoc loco*, Stapletonus Qvaest. qvoddlib. de varia Proteſt. aſtutia, pag. 408. aliique, qvid ſit id, *propter qvodd* Deus peccatorem juſtificet, & in gratiam recipiat? (Pag. 59.) ſit ne meritum Chriſti, an inchoata in nobis novitas? Nam ſi de cauſa meritoria juſtificationis noſtrae qvaeratur, qvae proprie designatur voce *propter*, libenter concedunt Romanenſes, hanc ſolam eſſe Chriſti meritum, neque qviquam nobis inhaerens: qvodd ſi de cauſa formali, qvae proprie non voce *propter*, ſed *per* denotatur, i. e. qvid illud ſit, per qvodd homo juſtificatur? affirmant iidem, juſtificari hominem per juſtitiam ſibi a Deo propter Chriſti merita donatam & inhaerentem, & non per ipſum Chriſti meritum extrinſecus imputatum. Interim pluris ſe facere perfectiſſimum atqve abſolutiſſimum meritum Chriſti, qvam renovationem noſtram hic imperfectam & inchoatam, profitentur. Vide Bellarm. loco ſupra citato, ſect. *Deinde*. Qvae hic autem pro Chemnicio, aliisque reſpondet Joh. Gerhardus, loc. de Juſtif. n. 220. & Pareus ad lib. 2. Bellarm. de Juſtif. cap. 2. pag. 384. aliique, ſolida non ſunt, nec ſtatum qvaestionis recte propoſitum attingunt.

Patres Concil. trid. ſeſſ. 6. cap. 7. *unicam formalem cauſam juſtificationis* eſſe dicunt, juſtitiam videlicet Dei, nobis infuſam & inhaerentem, dum primo dicunt, *juſtitiam Dei eſſe, qvae nos juſtos facit, qua videlicet ab eo donati renovamur*
ſpiritu

spiritu mentis nostrae. Et paulo infra: *Id in hac impii justificatione fit, dum ejusdem sanctissimae passionis merito, per Spiritum S. charitas Dei diffunditur in cordibus eorum, qui justificantur, atque ipsis inhaeret.* Iidem tamen capitis ejusdem initio: *Hanc dispositionem, inquirunt, justificatio ipsa consequitur, quae non est sola remissio peccatorum, sed & sanctificatio & renovatio hominis interioris.* Et paulo infra: *Vnde in ipsa justificatione cum remissione peccatorum, haec omnia simul infusa accipit homo per Christum.* Ex hac praecisa & peremptoria determinatione unice tantum formalis justificationis causae, ex scholarum altercationibus & contentionibus, quemadmodum ex ipsis terminis patet, nata & deprompta, non autem ex scripturis vel ecclesiae veteris doctrina, neque etiam ea sibi satis constante, mirum, quantum contentionis inter eos etiam, quibus Concil. trid. utramque facit paginam, ad illius auctoritatem tuendam, exortum sit. Vasquez 1. 2. parte 2. disp. 404. cap. 3. acriter contendit, *remissionem peccati* (Pag. 60.) *nihil prorsus in re esse, nisi infusionem iustitiae:* tribuitque hanc opinionem aliis quibusdam Romanensibus, verene an falso, non laboramus; sed praecipue disputat ex Concilii trid. verbis de unica causa formali justificationis. Hanc sententiam Vasquis impugnant acerrime multi alii Romanenses, & Protestantes omnes. Vide Davenantium de Iustitia habituali, cap. 28. pag. 353. Bellarminus de Justif. lib. 2. c. 2. rectius agnoscit, *remissionem peccatorum esse aliquid re ipsa distinctum*

Tum ab infusione gratiae, ac proinde Concilium in eodem loco separatim utriusque meminisse: non quidem ut significaret, ut inquit ille, duplicem esse causam formalem justificationis, sed ut indicaret, duos esse terminos ejus motus, qui dicitur justificatio, sive duos effectus ejusdem causae. Quae glossa quam consentanea sit verbis Concilii tridentini, judicet aequus lector. Si enim renovatio nostri per Spirit. S. est unica formalis causa justificationis, quemadmodum Concilium disertissime loquitur, quomodo justificatio nostra, formaliter & essentialiter procul dubio, ab eodem Concilio dicitur esse non solum peccatorum remissio, sed & renovatio? Quomodo etiam a Bellarmino aliisque, remissio peccatorum dicitur esse renovationis nostrae, quae causa formalis est justificationis, effectus? In eandem sententiam cum Bellarm. disputat Suarez de Gratia divina, lib. 7. de sanctificatione hominis, cap. II. n. 24. ubi Concedo, inquit, intervenire in justificatione impii duos effectus gratiae, quasi partiales, unum positivum, & alium privativum, seu exclusivum peccati. Et n. 25. Neque hinc sequitur, dari plures causas formales justificationis, quia formalis causa non est nisi positiva forma; privatio enim formae contrariae, potius est effectus secundarius ejusdem causae formalis. &c. Quod si quis de nomine contendat, vocando privationem frigoris, formam constituentem lignum in non esse frigidum, eodem modo loqui potest de carentia peccati, & tunc respondet facile, Concilium fuisse loquutum de forma positiva, & de illa dixisse, esse unicam. Hic fructus

est,

Illum opuscula. d. di. d.

est scholasticarum disputationum & determinationum maxime, ne quid gravius dicam, ambiguarum, in res fidei, ab illo nupero Concilio tridentino infelicititer invecarum. Sed omnes hi theologi *remissionem peccati cum ipsius deletionis seu abolitionis*, Pag. 61.) quae quidem effectus est, aut saltem nunquam fit ordinarie absque infusione gratiae iustificantis, semper confundunt; cum tamen, ut recte Fr. Sylvius a Brania in 3. Thomae q. 86. art. 2. pag. 422. conclus. 2. docet, *reatus poenae proprie tollatur per remissionem peccati. Proprie enim, peccatum remittere, est, peccatorem liberare ab obligatione poenae luendae, siquidem is peccatum remittit, qui illud condonat; condonat autem, qui poenam relaxat, & quam exigere poterat, non exigit. Scriptura vocat alio nomine, non imputare, scilicet ad poenam, Psal. 32. 2. Rom. 4. 8. 2. Cor. 5. 19. Ac proinde peccati remissio, non est proprie ipsius deletio vel abolitio, sed poenae illi debitae condonatio; peccati autem deletio, est maculae abstersio, quae nunquam fit (si loquamur de macula peccati mortalis) absque infusione gratiae iustificantis. Haec ille. Rectius ergo alii dicunt, justificationem peccatoris duas res continere, diversas quidem illas inter se, verum insolubili societate conjunctas, remissionem peccatorum & donationem gratiae & iustitiae Dei. Perer. in Genes. cap. 15. 6. disp. 3. Gropperus in Enchirid. colon. de Justif. pag. 132. Ant. Delphinus de Salutari progressu lib. 5. (qui duas appellat justificationis partes) & Andrad, Orthod. explicat. lib. 6. aliqve multi.*

Prote-

Protestantes unanimi consensu fatentur, inhaerentis iustitiae seu sanctitatis infusionem cum gratuita nostri justificatione necessario ac perpetuo conjunctam esse, quemadmodum nec ipsi Romanenses, quando sobrie loquuntur, negare possunt; eam tamen esse justificationis nostrae partem aliquam, aut ad formam hujus essentialem pertinere, communiter non admittunt: *sanctificationem* esse & appellari volunt, quae accurate & necessario, ut inquirunt ipsi, a *justificatione* nostra, cum hujus tantum sit consequens, distinguenda sit.

Dissensionem hanc, licet magni momenti esse videatur theologis dissidentibus, praesertim rigidioribus Protestantibus, omnibus tamen recte & sine praejudicio expensis, *forte verbalem & notitionalem magis*, quam realem esse compariemus; immo sententia rigidiorum Protestantium, nec scripturis nec patribus, neque etiam rectae rationi satis consentanea videtur.

Pag. 62.) Verba A. Vegae, quibus lib. 15. de Justif. cap. 5. circa finem, Calvinum super hac re sic affatur, observatu dignissima sunt: *Ac ne te amplius, inquit, super his urgeam, illud tandem pacifice velim tecum perpenderes: Si semper, dum quis justificatur, etiam secundum tuam sententiam sanctificatur, quod peccatum est, statuere aliquod verbum, quo explicemus utrumque, & generatim omnia beneficia, quae illo momento peccatori a Deo fiunt? Si aliquem docere velimus, quid a Deo accipiat, cum ei remittuntur peccata, aut cum ad gratiam divinam*

G

vinam

vinam admittitur, non patieris nos dicere, velle illum docere beneficia, quae in sua justificatione assequatur? Quo verbo commodius utamur ad complectenda illa omnia una voce, quam hoc, quod frequentissimum est in scriptura, & ab illis verbis etymologiam suam ducit, quibus & absolutio a peccatis, & reconciliatio cum Deo, & amicitia ipsius atque adoptio, & executio operum justitiae designatur? Quae verba a nupero scriptore protestante, Francisco White, in sua Orthodoxae fidei explicatione pag. 18. 19. ad ecclesiae pacem hac in re conciliandam, recte censentur expendenda.

Verbum *justificare* (hebraice דַּכִּיּוֹר , graece δικαιῶ) forensē, seu judiciale significationem saepe in scriptura, immo & in quibusdam D. Pauli locis, quae de justificatione nostra loquuntur, habere, i. e. idem significare, quod justum pronunciare seu declarare, libenter concedunt multi Romanenses, Marinarus, carmelitanus, in Concil. trid. contra Dom. a Soto id urfit, ut legere est in Historia Concil. lib. 2. pag. 332. ex illo Rom. 8. 33, 34. ubi voces judiciales, accusare & condemnare, oppositae verbo *justificare*, evincunt, hanc vocem ex usu forensi pro declaratione justitiae sumendam esse. Joh. Pineda jesuita in cap. 4. Jobi, allato etiam hoc ipso loco Rom. 8. Vega lib. 5. de Justif. cap. 3. praeter permulta alia, adducto loco ex Rom. 4. 7. Toletus in Rom. 2. 13. annotat, 13. ait, significationem hanc in scriptura frequentissimam esse, ex sexcentis testimoniis probari posse. Et in annotat.

ad

ad Rom. 8. 33. eadem in significatione *justificandi* verbum accipit propter oppositum *condemnandi*. Sic etiam Estius in Rom. 2. 13. & Pererius in eundem locum, ubi & illud D. Pauli saepius jam dictum ad Rom. 8. eodem modo intelligendum esse affirmat: Ru. Tapperus art. 8. de Justif. pag. 20. Bellarm. de Justif. lib. 1. cap. 1. & lib. 3. cap. 3. & 9. aliique plurimi: ut frustra hoc contra illos probare satagent permulti Protestantes.

Pag. 63.) Sed & verbum *justificare*, quandoque in scriptura significare, *justitia imbuere*, vel *donare*, non diffitentur permulti docti Protestantes, contra aliorum rigidiorum id pertinaciter negantium sententiam. Rom. 8. 38. dicitur: *Quos vocavit, eos & justificavit*. Vbi rigidiores cum Patre sanctificationem, cuius nulla in aurea illa catena mentio fit, non in justificatione, sed in glorificatione includi, absurde volunt. Et ad Tit. 3. 7. censet Calvinus ipse, fatente Patre de Justif. lib. 2. cap. 3. p. 408. posse concedi, sub justificatione regenerationem seu justificationem comprehendere; licet addat, nulla necessitate hoc fieri. Disertius Beza in cap. 3. ad Titum vers. 7. *Justificationis nomen*, inquit, *large accipio, ita ut complectatur, quicquid a Christo consequimur tum per imputationem, tum per Spiritus in nobis sanctificandis efficaciam*. Sic quoque accipitur *justificandi verbum* Rom. 8. 30. Idem in quaest. Sic interdum nomine justificationis intelligitur etiam sanctificatio, quoniam haec duo prorsus cohaerent. Idem etiam contra Heshusium. pag. 330. fatetur.

justificationis nomine utrumque interdum intelligi, licet (ut communi errore abreptus inquit) accurate distinguere debeant ista duo, sicut passim apud apostolum distinguuntur. In Synopsi purioris theol. Ant. Thylius disp. de Justif. thesi 3. scribit: Neque tamen diffitemur, propter summam & artificiosam connexionem, justificationem quoque sanctificationem ipsam, ut consequens, videri nonnunquam complecti. Rom. 8. 30. Tit. 3. 7. 1. Cor. 6. 11. Et haec quidam fuistis; sed abluti, sed sanctificati: sed justificati estis. Hier. Zanchius in epist. 2. ad Eph. 2. 4. loco de Justif. affirmat, per justificationem ac sanctificationem unum idemque intelligi. Thesi enim 13. verbum justificandi duplicem habere significationem asserit: primum significare, aliquem a criminibus absolvere, justumque pronuntiare, & verbo condemnare opponi: atque hanc significationem plane forensam esse. Altera, inquit, verbi significatio est, hominem ex iniusto justum fieri; sicut etiam sanctificari, est, ex profano sanctum fieri. Qua significatione dixit apostolus loco jam citato: Et haec eratis quidam, &c. i. e. ex immundis mundi, ex profanis sancti, ex iniustis iusti facti estis per Spiritum S. propter Christum, in quem creditis. Pag. 64.) Ad quam significationem illud etiam Apocal. 22. 11. spectat: Qui iustus est, justificetur adhuc, i. e. fiat reipsa ex iusto magis iustus, nempe, sicut etiam ex iniusto factus est iustus. Et juxta hanc significationem Patres, atque inprimis Augustinus, verbum hoc interpretati sunt. Haec sunt duo certa huius verbi justificandi significata. Sic ille, H. Bullingerus in eundem locum 1. Cor.

6.11. ita loquitur: *Diversis verbis eandem rem significat apostolus, cum ait: Abluti, sanctificati, & iustificati estis. Abluti vero dixit, propter S. baptismum; sanctificati, propter Sp. sanctum; iustificati autem, propter fidem iustificantem.* Versu 25. capitis 4. ad Rom. *Qui traditus est propter delicta nostra, & suscitatus est propter justificationem nostram, justificationis nomine intelligi posse vitae nostrae novitatem, quam apostolus illo loco discrete a remissione peccatorum distingvit, concedit P. Martyr in illum locum scribens: Propositis enim duabus interpretationibus loci admodum verisimilibus, quarum prima haec est, fidem mortis & resurrectionis cap. 10. justificationem asserre: sed Paulum haec disjunxisse, ut eleganter analogiam inter haec ostenderet. &c. Rursus quia iustificatio in eo videtur declarari, quod incipimus novam vitam, ideo ea ad Christi resurrectionem refertur, quoniam ille tum visus est coelestem & felicem vitam inchoasse. Vir autem istarum expositionum verior sit, neque pugno, neque facile dixerim.* Deinde cum Christus dicitur excitatus a mortuis propter nostram justificationem, facile, inquit, videmus, nos ab eo evocari ad novam vitam. Haec ille. Martinus Borrhaus in Genes. cap. 15. 6. ad verba, *Credidit Abraham Deo*, pag. 161. eundem explicans locum apostoli Rom. 4. 25. haec habet verba: *Viramque hanc (justificationis scilicet) partem apostolus his verbis expresit: Qui traditus est propter peccata nostra, &c. In morte igitur ejus spectatur satisfactio pro peccato, in resurrectione donum Spiritus sancti,*

quo nostri iustificatio ad vitam conficiatur. Idem haec verba immediate praemisera: Duo in Christo cernuntur, quae ad iustificationem nostri necessaria sunt: alterum mors est, alterum excitatio ex mortuis. Morte eius expiari mundi peccata oportuit: Per excitationem vero ex mortuis, Spiritum S. tribuere eidem bonitati Dei placuit, per quem & evangelio crederetur, & primi Adami vitio amissa iustitia restitueretur. (Pag. 65.) Martinus Bu-

cerus in eundem locum Rom. 4. 25. scribens, obs. 4. sic inquit: In peccatis nati cum simus, & nihil quam offendere Deum valeamus, ex nobis restitui non possumus, nisi sit, qui & pro peccatis nostris satisfaciat, & deinde spiritu nos afflet iustitiae. Utrumque perficit Christus. In morte Christi, peccata nostra sanguine eius esse expiata, semper cogitemus: In resurrectione eius, qua vitam inivit coelestem, vivitque jam Deo, agnoscamus, nos ad novam & Deo placitam vitam vocatos, eamque eum ipsum collaturum. Loco apostoli Rom. 5. 17. & 19. Si enim per unius delictum, &c. justificari per Christum, non esse solum pronunciari iustos, sed etiam vere fieri & constitui iustos, per donationem iustitiae inhaerentis, affirmat M. Borrihaus loco supra citato in Genesin pag. 162. scribens: Atqui hic quaerat aliquis, quodnam sit illud donum iustitiae, quod ex capite Christo in nos dimanat? De hoc dono sic loquitur apostolus: Etenim si per unius delictum, &c. Quibus verbis S. Paulus declarat, Adami secundi merito & beneficio multos iustitiae & vitae donum sumere, ut Adami primi culpa

noxam

noxam & mortem ejus posteri contraxerunt. Hoc autem donum quid aliud fuerit, quam Spiritus S. donum, qui pariter iustitiam & vitam iis, qui eo praediti sunt, affert? Et rursus in lib. 3. Reg. cap. 9. v. 4. pag. 681. haec habet verba: *Viraque ergo iustitiae ratio in justificatione continetur, & neutra ab altera separatur: atque ita in definitione justificationis, meritum sanguinis Christi cum remissione delictorum, atque cum dono Spiritus sancti justificationis & regenerantis includitur. De quo dono iustitiae apostolus his verbis: Etenim si per unius sic commentatur &c. Mart. Bucerus in eundem locum, ad verba vers. 16. Nam sicut per unum, &c. sic commentatur: Cum ex uno Adae peccato orbis perditus sit, gratia Christi non hoc solum peccatum, & mortem, quam intulit, abolevit, sed simul infinita illa sustulit peccata, inque plenam justificationem, quotquot ex Christo sunt, adduxit: ut Deus jam illis non solum & Adae & sua ipsorum peccata remiserit, sed spiritum simul donaverit solidae ac perfectae iustitiae, qui conformes nos reddat imagini primogeniti. Pag. 66.)* *Δικαιομα* hic habetur, quod ut opponitur *καταπίπτει*, ita proprie justificationem significat, quae Deus eos, qui Christi sunt, a peccatis omnibus absolvit. Et quia plenam justificationem intelligit, absoluta quoque iustitiae collatio in hac justificatione continetur: Nam ea tum demum consummabitur, quando cum peccato, ultimus hostis, mors quoque fuerit abolita, & sancti omni fructu iustitiae impleti. Et ad verba, Per J. Christum: Hoc quoque semper cogitemus, inquit, totum Christi beneficium huc

pertinere, ut justitiae dono polleamus, recte & ordine
 viventes, in omni virtute ornati, h. e. ad imaginem Dei
 restituti. Videantur & haec P. Martyris, sic ex-
 plicantis antithesin, quam facit ibi Apostolus in-
 ter Christum & Adamum, in L. C. exc. Londini
 anno 1576. pag. 149. sect. 4. ubi probans, pecca-
 tum Adae non propagari tantum per imitatio-
 nem, quemadmodum Pelagiani volebant, sic
 ait: Deinde haec opinio confutatur ex eo,
 quod Paulus antithesin facit inter Christum & Ada-
 mum. At Christi justitia non tantum proponitur
 nobis imitanda, sed etiam, ut, qui credunt in eum,
 animo mutantur, spiritu corrigantur, & omnibus vi-
 ribus emendentur. Quamobrem vicissim requiritur
 ad rationem ἀντίθεσις, ut praeter malum exem-
 plum, quod Adamus exhibuit posteris, naturam etiam
 illorum depravaverit, atque, ut Augustinus lib. de
 Peccatorum meritis & remissione cap. 9. & 15. loqui-
 tur, tabe quadam tabificaverit. Rursus pag. 178.
 Non agitur hic (Rom. 5. 14.) de imitatione alieni pecca-
 ti, aut persuasionem ad peccandum. Verum in eo jam est
 apostolus, ut doceat, ex quo, tanquam ex principio,
 peccatum per propagationem traductum fuerit in hu-
 manum genus. Atque hoc esse apostoli consilium,
 probari potest ex ea antithesi, quam facit inter Chri-
 stum & primum Adamum. Non enim instaura-
 vit nos Dominus, aut nos justos effecit, tantum se pro-
 ponendo exemplum ad imitandum, aut se exhibendo
 fidelissimum monitorem, sed nos prorsus immutando,
 & per Spiritum gratiamque instaurando. Haec ille.
 Ut perperam rigidiores, Chamierus de Justif. lib.

21. Pareus de Justif. lib. 2. cap. 3. pag. 392. aliique (ipsius Petri Martyris inconstantiam non excuso) negent, apostolo in loco Rom. 5. 19. idem significare *justos constitui*, Pag. 67.) qv od justificari, si justos constitui etiam de inhaerente iustitia intelligamus; nam, qvum apostolus utatur verbo futuro *δικαιοι κατασθένονται*, *justi constituentur*, inde seqvi putant, si illa duo idem valent, neminem in praesens (verba Parei sunt) *justificari per Christum*. Deus bone, qvam debilis & infirma est haec ratiuncula! Nam & in hoc seculo per Christi meritum, tum peccata remittuntur, (qv od illis est totum justificari nostrum) tum inchoate justi constituimur, (qv ae revera est altera justificationis nostrae pars) & in vita futura solennis nostrae absolutionis a peccatis sententia pronuntiabitur, ac perfecte justi constituemur, & efficiemur. Apostolus igitur, ut cum principium, tum culmen & fastigium operis significaret, usus est verbo temporis non praesentis, sed futuri. Immo Chamierus loco citato n. 5. affirmat, *nihil ob stare, qv o minus illud*, per obedientiam Christi constituentur justi, *sic intelligamus, ut sensus sit: Erunt apud Deum justi, non sua, sed Christi iustitia imputata*. Frustra igitur verbum illud, *κατασθένονται*, tam misere urgetur & vexatur a contra sentientibus, ad sanctificationem nostram in hac vita inchoatam, a justificationis beneficio vel ratione penitus excludendam, Piscator in eund. loc. putat, apostolum de industria uti verbo futuri temporis, propter eos, qvi tum cre-

dituri erant, & etiam num credituri sunt. Apostolus in ejusdem capituli v. 9. & 10. utitur verbo futuri temporis σωθήμεθα, *servabimur*, licet, quotquot in Christum fide viva credunt, cum in hoc seculo ex humana infirmitate delinquentes, ab ira Dei hostili & exterminante servantur, tum in futuro ab omni omnino illius ira liberandi sint. Danielis 12. 3. *Qui justificaverint multos, &c.* justificandi verbum non in significatione forensi usurpari, sed pro justos facere, D. Chamierus agnoscit de Justif. lib. 21. cap. 5. n. 11. Ita enim inquit: *Ad illam inhaerentiae significationem, qui certo pertineat, ego locum nullum observavi, (fallitur tamen, ut jam vidimus) praeter unicum ex Daniel. 12. 3. Qui justificaverint multos, &c. & alterum ex 18. 23. Eccles. qui apocryphus est: Ne differito usque ad mortem justificari; & tertium ex Apocal. 22. 11. Qui justus est, justificetur adhuc. His exceptis audacter dico, non posse dari alium.* Haec ille. Sed nimis audax est haec asseveratio. Ben. Aretius in Problem. theol. loc. 24. de Justif. *Quarto loco, inquit, significat justificare, ad iustitiam alios promovere docendo & instituendo.* Pag. 68.) Daniel. 12. vers. 3. *Qui alios justificant, hoc est, instituunt, doctrina & institutione efficiunt justos.* Et Apocal. 22. 11. *Qui justus est, justificetur adhuc, h. e. proficiat bene agendo.* De hoc Apocal. loco proxime citato nihil est necesse plura dicere: omnes enim fere, etiam rigidissimi, verbum *justificare* eo loco sensum forensem non habere agnoscunt, sed profectum inhaerentis iustitiae significare. Alios locos, ut illum Esaiae

33. II. In scientia sua justificabit justus servus meus multos, & consimiles, brevitatis causa nunc non attingam. Audiatur confessio D. Chamieri, quam ei vis veritatis extorsit, tom. 3. de Sanctificatione lib. 10. cap. 1. n. 6. *Non sumus tam inepti vocabulorum aestimatores, ut nesciamus, aut tam importuni sophistae, ut nolimus, justificationis, sanctificationisque voces permutari: immo sanctos hac praecipue ratione scimus appellari, quod in Christo habeant remissionem peccatorum. Et legimus in Apocal. 22. 11. Qui justus est, justificetur adhuc. Quod nisi de profectu inhaerentis iustitiae nequeat intelligi. Et aliis forte locis non negamus promiscue venire in usum: apud Patres maxime.*

Immo quandocunque scriptura facit mentionem de justificatione impii coram Deo, ut loquitur B. Paulus, & ex illo passim, praeter alios, S. Augustinus, *justificandi* verbum necessario significare non tantum justum pronunciare more forensi, sed & revera ac inhaerenter justum facere, ex eo patet, quod Deus aliter justificet impium, quam terreni iudices. Ille enim cum justificat impium injustumque, pronunciat quidem illum iustum: quod & hi faciunt: sed pronunciando justum, quia ejus iudicium est secundum veritatem, simul facit illum ex injusto revera justum, quod hi facere non possunt. Proinde homines, qui *justificant impios*, Deo sunt abominabiles. Prov. 71. 15. Deus autem, quum impium justificat, omni laude dignissimus est. Respondent hic rigidiores Protestantes, Deum quidem nos & justifica-

re &

re & justos facere, verum non eo justificare, quo
injustos facit; immo justificare prius, post justos
facere, ut loquitur Chamierus de Justif. lib. 21.
 cap. 5. n. 25. Eadem est & caeterorum mens.
 Sed viderint, ne nimia ista, immo inani subtilita-
 te scripturis & patribus plane incognita, pondus
 & dignitatem tanti divini beneficii & tantopere
 in scripturis celebrati, justificationis scilicet im-
 pii, minuant & elevent. Si enim ad justificatio-
 nis impii formalem rationem omnino non spe-
 ctat, ut ita loquar, justifac-tio, Pag. 69.) in
 peccatoris igitur justificatione, quamvis justifice-
 tur ille, non tollitur peccati macula, sed ea-
 dem in illius anima adhuc inhaeret, sicut ante ju-
 stificationem, atque sic, non obstante justificatio-
 nis beneficio, manet, sicut antea, injustus & pec-
 cator, nihilque aliud tollitur, quam reatus sive
 obligatio ad poenam, & offensa atque inimicitia
 Dei per non imputationem. Scripturae tamen,
 ut & Patres, in justificatione peccatoris non so-
 lum peccata remitti, condonari, tegi, non imputari,
 affirmant, sed & tolli, deleri, mundari, ablui, pur-
 gari, longissime a nobis removeri, ut ex plurimis S.
 scripturae locis constat; ita ut post justificatio-
 nem nihil maculae peccati mortalis & gravioris
 maneat in anima peccatoris. Quod nunquam or-
 dinarie fit absque infusione inhaerentis gratiae.
 Reatus poenae & offensa possunt quidem tolli si-
 ne infusione justitiae, ut recte Bellarm. de Justif.
 lib. 2. cap. ult. sect. *Reatus poenae*, ait: *Nihil im-*
pedire videtur, quo minus possit Deus velle, non
ordinare

ordinare ad pœnam, & condonare offensam, & non habere pro inimico illum, cui donum inhaerentis iustitiae non concesserit, tamen sine ea ordinarie non tolluntur. Immo probabile est, ut recte Fr. Sylvius a Brania in 3. Thomae qv. 86. art. 2. concl. 3. quod per absolutam dei potentiam possit etiam macula tolli sine infusione gratiae iustificantis, quia status gratiae & status peccati, simpliciter loquendo, sunt contraria mediata. Qui enim poneretur in puris naturalibus, esset in statu medio, & sicut potest Deus aliquem in illis creare, ita potest in iis non creatum, in ipsis constituere. Si vero peccatum sic ab aliquo tolleretur, is neque esset Deo amicus, vel gratus ad finem vitae aeternae, neque inimicus, sed medius; ipsaque macula non deleteretur per contrarii positivi introductionem, sed per nudam abolitionem. Ordinarie tamen haec semper simul junguntur, remissio peccatorum & gratiae collatio, quae peccati macula deletur.

Quod dixi, per gratiam iustificantem omnis peccati mortalis seu gravioris maculam omnino deleri, paucis, & quantum praesentis instituti ratio patitur, paulo explicatius sic accipe. Licet habitualis concupiscentiae seu fomitis reatus, baptismi vi, plane solutus & sublatus sit, atque ipsa, etiam viribus fracta & debilitata, manent tamen adhuc, etiam in iustificatis, ejus quaedam reliquiae, quae in illis interdum sese exerunt, & (Pag. 70.) per se etiam moraliter malae, vitiosae, deoque odiosae sunt, quemadmodum confitentur ipsi Romanenses, (licet admodum inconsiderate post tantam adhibitam curam Patres trid.

trid. sess. 5. can. 5. dixerint, *In renatis nihil odisse Deum*, nisi id candide & dextre accipiat; multo aliter, quam multa, quae a Protestantibus incommode quidem, sed non mala mente dicta & scripta sunt, ab illis accipiuntur) non consentientibus tamen, sed viriliter per Christi gratiam. resistentibus nocere non valent, nec coram gratioso Dei tribunali in peccatum imputantur, (ut August. loquitur de Nupt. & concupisc. lib. 1. cap. 5. & 26.) vel pro peccato amplius habentur. C. Vorstii, ut hoc obiter dicam, hac in quaestione, de qua partes tam contentiose concertant, moderatio in suo Antibellarm. pag. 538. non est omnino improbanda: *Si adversarii*, inquit, *conceperint*, concupiscentiam hanc, *quamvis etiam condonatam, & per Sp. S. subactam*, per se malam & vitiosam esse, (*quod certe concedunt, ut * ex omnibus illorum scriptis constat*) prout vicissim nostri concedunt, eam in renatis minime dominari, nec proinde damnationem iis inferre, atque hoc deum sensu peccati rationem non habere; jam certe praeter inanem logomachiam nihil fortasse hic relitquum manebit, de quo deinceps operae pretium sit litigare: *nimia enim subtilitas in his talibus, fugienda est.* Vide Cassandri Consult. art. 2. tit. de Concupiscentia, manente in renatis. Manent etiam justificati adhuc obnoxii peccatis levioribus & brevioribus, sine quibus haec vita non ducitur; quorum tamen venia iustis, humiliter

* Ex omnibus illorum scriptis] Vide duntaxat Andr. Fabrii
cui Catech. roman. p. 581.

militer ea agnoscentibus & remitti sibi postulanti-
bus, facile ex immensa Dei misericordia in
Christo parata est: nec per ea gratia justificans
perditur seu amittitur. Omnis autem peccati
mortalis sive gravioris & exitiosi, ut loquuntur
Patres, non tantum reatus, sed & macula per
justificationem tollitur.

Quod communiter affirmant Protestantes
rigidiores, tanquam certum, *Deum*, licet non
tempore, ordine tamen *naturae*, prius peccatorem
justificare, seu peccata illi remittere, quam ju-
stum facere, seu sanctificare, viderint hic, obse-
cro, ne forte nimis audacter & temere ordinem
actionum divinarum in scripturis manifeste non
revelatum definiant. In ipsis scholis multum
hac de re certatur, & adhuc sub iudice lis est.
An infusio gratiae, inquit Stapl. de Justif. l. 5. c. 8.
ordine naturae praecedat remissionem peccatorum,
ut tradit S. Thom. 1. 2. q. 113. art. 8. &c. Pag. 71.)
an contra, ut alii acerrime disputant, quæstio est
magis scholastica, quam hodie controversa, & de qua
nihil in alteram partem in ecclesia vel olim, vel nunc,
definitum est. Th. Bezae, alioquin satis rigidi,
modestia hac in re probanda est. Is contra
Flacii illyrici Demonstrationes, pag. 218. sic scri-
bit: Si justificationem generaliter accipias, ut inter-
dum usurpatur ab apostolo, sanctificatio non erit
ejus effectus, sed pars aut species: sin vero pro iustitiae
tantum imputatae dono, sive gratuita peccatorum re-
missione, tum sanctificatio alterum erit donum, quod
prius illud semper consequitur, quoniam, quicumque
gratis

gratis in Christo justificatur, idem quoque ejus spiritu sanctificatur. Neque hic multum nobis contendendum est, utra ordine praecedat, cum uno eodemque momento Christus nos justificet, & suo spiritu sanctificare incipiat. Et pag. 237. Quum dixissem id, quod res est, nempe, dummodo constaret, oportere nos imprimis fieri ipsius Christi participes, ut in eo justificemur & sanctificemur, non esse magnopere laborandum, utrum istorum duorum ordine praecedat; illyricus Calvinum opponit, qui in Antidoto Concilii tridentini dicat, simul atque justificatur quispiam, necessario innovationem quoque sequi. Atqui Calvinus istuc trid. Concilii placita refellens, quibus justificatio cum sanctificationis dono confunditur, non de istorum duorum ordine seu serie, sed connexionis disputat, ideoque dicit, si quis est justificatus, innovationem quoque sequi, i. e. necessario concludi, si quis est justificatus, consequi, ut dicatur quoque sanctificatus. Obsecro vero, si dicam, Si vivit quispiam, sequitur, ut sit anima praeditus, an inde recte concluderetur, quod anima praeditum esse, faciam esse quiddam vita posterius? Et pag. 238. circa finem: Simul nos & justificari & renovari dico in Christo per fidem nobis applicato; neque haec, an illa, ordine antegrediatur, tantillum laborandum censeo, cum unam sine altera nunquam recipiamus. Utinam hanc modestiam non rigidiores modo Protestantibus, sed & alii plurimi theologi utriusque partis, qui tot & tantas hodie in ecclesia turbas excitant circa modum & ordinem divi-

vina.